

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.410.022.03.2016

P/16/043

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/16/043 — Nadzór nad transportem i ubojem zwierząt gospodarskich
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
Kontroler	Urszula Dziedzic, Główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LRZ/105/2016 z dnia 22 września 2016 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
Jednostka kontrolowana	Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Dębicy, ul. Kosynierów Racławickich 16, 39-200 Dębica, zwany dalej Inspektorem
Kierownik jednostki kontrolowanej	Władysław Rutkowski, Powiatowy Lekarz Weterynarii w Dębicy od dnia 1 czerwca 1999 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w zakresie nadzoru nad transportem i ubojem zwierząt gospodarskich pełnionym w latach 2014-2016 (I półrocze).

Uzasadnienie oceny ogólnej

Powiatowy Lekarz Weterynarii w Dębicy (zwany dalej PLW) w okresie objętym kontrolą prowadził stały nadzór nad podmiotami ujętymi w rejestrach, zajmującymi się transportem i ubojem zwierząt. W trakcie prowadzonych kontroli dotyczących dobrostanu zwierząt badano m. innymi zagadnienia obejmujące ochronę zwierząt, sposób postępowania ze zwierzętami podczas ich transportu oraz obchodzenie się z nimi przed i w czasie uboju. Oględziny przeprowadzone w dwóch rzeźniach potwierdziły, że kontrole te prowadzono w oparciu o obowiązujące w tym zakresie procedury, wydane przez Głównego Lekarza Weterynarii (GLW). PLW w ramach prowadzonej współpracy z Inspekcją Transportu Drogowego podejmował działania, mające na celu zapewnienie nadzoru nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt w czasie ich transportu. Na obniżenie oceny ogólnej kontrolowanej jednostki, wpływ miały stwierdzone w trakcie kontroli nieprawidłowości, a w szczególności:

- brak wydania w 2014 r. dla 3 podmiotów decyzji, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 oraz art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy z dnia 11 marca 2004 r. *o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt*² (zwanej dalej „ustawą o ochronie zdrowia zwierząt”), stwierdzających spełnianie wymagań weterynaryjnych dla

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie

² Dz. U. z 2014 r. poz. 1539 ze zm.

prowadzenia działalności polegającej na prowadzeniu zarobkowego transportu zwierząt lub transportu zwierząt wykonywanego w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej oraz wydanie zezwoleń dla tych przewoźników na podstawie wniosków, które były niekompletne,

- nierzetelne prowadzenie rejestru dotyczącego podmiotów prowadzących zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej oraz podmiotów prowadzących miejsca gromadzenia zwierząt.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Nadzór Powiatowego Lekarza Weterynarii nad przestrzeganiem przepisów o ochronie zwierząt gospodarskich w transporcie i uboju

*Opis stanu
faktycznego*

1. W rejestrach³ prowadzonych przez PLW wg stanu na dzień 31 grudnia 2014 r. ujętych było:

- 17 podmiotów prowadzących zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej,
- 8 podmiotów prowadzących obrót zwierzętami, z wyjątkiem obrotu prowadzonego w ramach działalności rolniczej w rozumieniu przepisów prawa działalności gospodarczej, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt⁴,
- 2 podmioty prowadzące miejsca odpoczynku lub przeładunku zwierząt albo miejsca wymiany wody przy transporcie zwierząt akwakultury,
- 3 podmioty prowadzące miejsca gromadzenia zwierząt,
- 2 podmioty organizujące wystawy zwierząt,
- 9 podmiotów prowadzących rzeźnie oraz zakłady zintegrowane prowadzące ubój zwierząt kopytnych udomowionych,
- 1 podmiot prowadzący ubojnię zajęczaków.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2015 r. w rejestrach ujęto dodatkowo 1 podmiot prowadzący zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej. Liczba pozostałych podmiotów nie uległa zmianie w porównaniu do poprzedniego okresu. Wg stanu na dzień 30 czerwca 2016 r. liczba podmiotów była taka sama jak na koniec 2015 r. i stanowiła łącznie 43 podmioty.

Rejestry i wykazy prowadzone przez PLW dotyczące:

- podmiotów prowadzących obrót zwierzętami, z wyjątkiem obrotu prowadzonego w ramach działalności rolniczej w rozumieniu przepisów prawa działalności gospodarczej, pośrednictwa w tym obrocie lub skupu zwierząt;
- podmiotów prowadzących miejsca odpoczynku lub przeładunku zwierząt albo miejsca wymiany wody przy transporcie zwierząt akwakultury;
- podmiotów organizujących wystawy zwierząt;

³ Kontrolą objęto rejestry dotyczące działalności nadzorowanej, podlegającej zatwierdzeniu, o której mowa w art. 1 pkt 1 lit. a, b, c, d, e ustawy o ochronie zdrowia zwierząt (bez 1 podmiotu zajmującego się transportem gołębi domowych oraz bez 1 podmiotu prowadzącego sklep zoologiczny) oraz rzeźnie i zakłady zintegrowane prowadzące ubój zwierząt kopytnych udomowionych, a także ubojnie drobiu i zajęczaków

⁴ z tego 2 podmioty wg. stanu na dzień 31.12.2014 r. miały zawieszoną działalność

- podmiotów prowadzących rzeźnię oraz zakłady zintegrowane prowadzące ubój zwierząt kopytnych udomowionych oraz ubojnie zajęczaków,

zawierały kompletne wpisy i były uaktualniane na bieżąco, stosownie do postanowień określonych w art. 11 ustawy o *ochronie zdrowia zwierząt* i w rozporządzeniach Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną⁵ oraz art. 20 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2005 r. o *produktach pochodzenia zwierzęcego*⁶ i rozporządzeniu Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie rejestru zakładów produkujących produkty pochodzenia zwierzęcego lub wprowadzających na rynek te produkty oraz wykazów takich zakładów⁷.

Rejestry dotyczące podmiotów prowadzących zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej oraz podmiotów prowadzących miejsca gromadzenia zwierząt prowadzono nierzetelnie – nie ujmowano w nich miejsca prowadzenia działalności, oraz daty wpisu podmiotu do rejestru (w przypadku podmiotów prowadzących zarobkowy transport zwierząt).

W okresie objętym kontrolą do rejestru wpisanych zostało 5 podmiotów (4 w 2014 r. i 1 w 2015 r.), z tego 1 podmiot zajmujący się obrotem bydłem oraz 4 podmioty, które prowadziły zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej.

Analiza dokumentacji związanej z wpisem 5 ww. podmiotów do rejestru wykazała, że, w przypadku dwóch podmiotów⁸, PLW wydał decyzje na podstawie art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o *ochronie zdrowia zwierząt*, po stwierdzeniu spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla prowadzenia danego rodzaju działalności. Decyzje dla 2 ww. podmiotów wydane zostały na wniosek stron zamierzających rozpocząć prowadzenie działalności nadzorowanej i zostały poprzedzone kontrolą w zakresie spełniania wymagań weterynaryjnych określonych dla prowadzenia danego rodzaju działalności.

W przypadku pozostałych 3 podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną polegającą na transporcie zwierząt, PLW przeprowadził kontrole środków transportowych wykorzystywanych do przewozu zwierząt, jednak nie wydał decyzji, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 ustawy o *ochronie zdrowia zwierząt*. Ponadto zatwierdzanie tych podmiotów prowadzone było niezgodnie z Instrukcją Głównego Lekarza Weterynarii⁹, zwanej dalej Instrukcją GIW z 2011 r.

Analiza dokumentacji związanej z wpisem do rejestru 15 wybranych podmiotów poza okresem objętym kontrolą (tj. przed rokiem 2014) wykazała, że podmioty te ujęto w rejestrach na podstawie stosownych decyzji wydanych przez PLW.

(dowód: akta kontroli str. 5-112)

2. PLW w okresie objętym kontrolą przekazywał GLW (za pośrednictwem Wojewódzkiego Inspektoratu Weterynarii) informacje zawarte w rejestrach i wykazach oraz informacje, o każdej zmianie stanu faktycznego lub prawnego

⁵ Dz. U. z 2012 r., poz. 128 oraz Dz. U. z 2016 r., poz. 1314

⁶ Dz. U. z 2014 r. poz. 1577 ze zm.

⁷ Dz. U. z 2010 r. Nr 187, poz. 1258

⁸ o weterynaryjnym numerze identyfikacyjnym 18036122, który prowadził działalność nadzorowaną polegającą na obrocie zwierzętami bez wykorzystania obiektu oraz o weterynaryjnym numerze identyfikacyjnym 18032856, który prowadził działalność nadzorowaną polegającą na transporcie zwierząt na odległość nieprzekraczającą 65 km

⁹ Nr GIWz.420/AW-62/11 z dnia 7 października 2011 r.

w nich ujawnionego. Informacje dotyczące podmiotów ujętych w rejestrach PLW (objętych kontrolą NIK), były zgodne z danymi ujętymi na listach publikowanych na stronie internetowej Głównego Inspektoratu Weterynarii (GIW) w tym zakresie.

(dowód: akta kontroli str. 113-133)

3. PLW stwierdził funkcjonowanie dwóch podmiotów, które prowadziły działalność nadzorowaną, a nie zgłosiły jej prowadzenia i nie były ujęte w rejestrze.

W kwietniu 2013 r. (po przeprowadzeniu kontroli) PLW stwierdził, iż na giełdzie rolno-towarowej w Kędzierzu odbywał się handel zwierzętami. PLW powiadomił Wójta Gminy Dębica o prowadzeniu nielegalnego handlu zwierzętami na ww. giełdzie oraz Komendanta Powiatowej Policji w Dębicy o ww. procederze. Wójt Gminy Dębica w odpowiedzi na pismo poinformował, iż powziął działania mające na celu całkowity zakaz handlu zwierzętami na ww. targowisku. Komendant Komisariatu Policji w Brzeźnicy zawiadomił PLW, że przeprowadzone czynności wyjaśniające nie dostarczyły podstaw do skierowania wniosku o ukaranie w sprawie nielegalnego handlu zwierzętami na terenie giełdy rolno-towarowej w Kędzierzu. Sprawa nielegalnego handlu na targowisku w Kędzierzu powróciła w czerwcu 2015 r. na sesji Rady Powiatu Dębickiego. PLW ponownie skierował pismo do Komendanta Policji Powiatowej w Dębicy o wszczęcie postępowania w sprawie działania nielegalnego targowiska zwierząt w miejscowości Kędzierz. Przeprowadzone przez policję czynności wyjaśniające – jak poprzednio – nie dostarczyły podstaw do skierowania wniosku o ukaranie w sprawie nielegalnego handlu zwierzętami.

Wyjaśniając PLW podał, że: *PLW podjął działania zmierzające do powstania nowego targowiska na terenie powiatu dębickiego. Z inicjatywy Burmistrza Dębicy odbyło się w Urzędzie Miasta spotkanie PLW i wójtów gmin w celu wypracowania wspólnego stanowiska w sprawie budowy nowego placu targowego, spełniającego wymogi przepisów określających działanie targowiska. Spotkanie w tej sprawie zorganizował również w dniu 20 kwietnia 2016 r. poseł W., do którego zwracali się rolnicy z prośbą o interwencję (...). Obydwa te spotkania nie przyniosły przełomu w sprawie powstania nowego placu targowego. Wobec tego Burmistrz Miasta Dębicy podjął samodzielnie prace nad powstaniem takiego miejsca na terenie Dębicy. Wydział Infrastruktury opracował roboczą wersję planu targowiska, która została przedstawiona w dniu 21 kwietnia 2016 r. do konsultacji PLW. Projekt ten został pozytywnie zaopiniowany. Wg posiadanych informacji budowa nowego targowiska na terenie miasta Dębicy napotkała na trudności spowodowane brakiem zgody dotychczasowego właściciela działki (Stomil Dębica), na przekazanie terenu Burmistrzowi Dębicy, na której zaplanowano powstanie targowiska.*

Istniejące miejsce targowe w Kędzierzu jest w trakcie modernizacji, polegającej na doprowadzeniu wody, utwardzeniu terenu, ogrodzeniu, zadaszeniu. Po wykonaniu zaplanowanych prac, Wójt Gminy Dębica w dniu 16 maja 2016 r. zobowiązał się do poinformowania PLW o zakończeniu prac i zgłoszeniu targowiska do zatwierdzenia.

(dowód: akta kontroli str. 134-154)

W trakcie kontroli w dniu 7 października 2014 r. przeprowadzonej u podmiotu zajmującego się obrotem zwierzętami stwierdzono m. innymi brak danych w zakresie odbiorcy i przewoźnika. W trakcie kontroli zobowiązano podmiot do przedstawienia niezbędnych dokumentów w ciągu 2 tygodni. Ze względu na brak przedłożenia wymaganej dokumentacji w dniu 27 listopada 2014 r. przeprowadzono ponowną kontrolę, która wykazała m. innymi brak weterynaryjnego numeru identyfikacyjnego (WNI) przewoźnika (brak podmiotu w rejestrze). W trakcie kontroli

zalecono, aby podmiot podjął niezbędne czynności i uzyskał WNI. W dniu 17 marca 2015 r. PLW wydał decyzję, stwierdzając, że podmiot spełnia wymagania weterynaryjne określone dla prowadzenia działalności nadzorowanej polegającej na transporcie zwierząt na odległość nieprzekraczającą 65 km i nadał podmiotowi WNI, wpisując go jednocześnie do rejestru.

(dowód: akta kontroli str. 134-137, 155-192)

4. W okresie objętym kontrolą do PLW wpłynęło 39 zgłoszeń o uboju zwierząt na potrzeby własne, z tego 25 zgłoszeń dokonano co najmniej 1 dzień wcześniej przed planowanym terminem uboju, 10 w tym samym dniu, a 4 po dokonaniu takiego uboju.

Wyjaśniając PLW podał, że ... *nie prowadzono kontroli ubojów na użytek własny pod kątem spełniania wymogów ustawy o ochronie zwierząt. Zgodnie z zapisem art. 3 ust. 1 ustawy o Inspekcji Weterynaryjnej „Inspekcja realizuje zadania z zakresu ochrony zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego”, zaś kwestie przygotowywania żywności na własny domowy użytek nie powinny być rozpatrywane jako zagrożenie dla zdrowia publicznego. Można podać szereg przyczyn, dla których takie kontrole nie były prowadzone m. innymi: rolnik powiadamia Inspekcję Weterynaryjną o zamiarze dokonania uboju na użytek własny, po czym zamiar ten może zmienić i odwołać ubój nie informując już o tym; uboje na użytek własny najczęściej odbywają się w godzinach popołudniowych lub w dni wolne od pracy ... Każda osoba, która zgłosiła się do Inspektoratu później, niż na 24 godziny przed ubojem, lub już po uboju, w celu wytłumaczenia się ze swojego postępowania została ustnie pouczona o obowiązkach, jakie należy spełnić przy uboju na użytek własny oraz o możliwych karach finansowych w przypadku ponownych przewinień.*

Według informacji uzyskanych z Biura Powiatowego Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Dębicy w roku 2014 dokonano uboju na użytek własny¹⁰ – 81 sztuk zwierząt, w roku 2015 – 32 sztuki zwierząt, a w I połowie 2016 r. – 20 sztuk zwierząt.

Wyjaśniając PLW podał, że ... *PLW prowadził weryfikację liczby otrzymanych zgłoszeń o ubojach na potrzeby własne z danymi w tym zakresie otrzymywanymi z Biura Powiatowego ARiMR w Dębicy. Zdecydowana przewaga otrzymywanych zgłoszeń to takie, które miały miejsce wiele lat temu. Informacje o bieżących ubojach PLW otrzymuje z dużym opóźnieniem w stosunku do faktycznej daty uboju ... W 2014 r. PLW prowadził wyrwykowe kontrole w gospodarstwach, które nie zgłosiły faktu dokonania uboju na użytek własny. W 2015 r. w związku z narzuceniem PLW nowych priorytetów w prowadzonym nadzorze (stały nadzór w zakładzie przetwórstwa mięsnego, który uzyskał uprawnienia eksportowe na rynek USA przy niezmienionej liczbie etatów) znacznie ograniczono ilość prowadzonych kontroli w tym zakresie. W 2016 r. w związku z półrocznym wakatem na stanowisku inspektora zajmującego się m. innymi nadzorem nad ubojami na użytek własny, brakami kadrowymi w zespole ds. bezpieczeństwa żywności kontroli w gospodarstwach, które nie zgłosiły uboju na użytek własny nie prowadzono.*

W 2014 r. przeprowadzono 21 kontroli, a w 2015 r. 6 kontroli. Przeprowadzone kontrole potwierdzały fakt niezgłoszenia i dokonania uboju na użytek własny. W trakcie tych kontroli pracownicy Inspektoratu pouczyli osoby kontrolowane

¹⁰ Dotyczy zgłoszonych ubojów zwierząt: świń, cieląt, owiec i kóz

o warunkach jakie należy spełnić przy uboju dokonywanym w gospodarstwie na użytek własny.

(dowód: akta kontroli str. 193-212)

5. W okresie objętym kontrolą PLW opracowując plany kontroli podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną i zakładów ujętych w rejestrach i wykazach uwzględnił kontrole dobrostanu zwierząt. W każdym roku badanego okresu zaplanowano do kontroli wszystkie podmioty ujęte w rejestrach i wykazach (objęte kontrolą NIK). Częstotliwość zaplanowanych kontroli odpowiadała wymogom określonym w instrukcjach GLW.¹¹

W każdym roku badanego okresu PLW zaplanował do kontroli:

- wszystkie rzeźnie wpisane do rejestru prowadzące ubój zwierząt kopytnych udomowionych oraz ubojnie zajęczaków – 10 podmiotów,
- wszystkie podmioty ujęte w rejestrze, prowadzące zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej (1 raz na półrocze), i tak: w 2014 r. – 19 podmiotów, a w 2015 i 2016 r. – 18 podmiotów,
- wszystkie podmioty ujęte w rejestrze prowadzące miejsca gromadzenia zwierząt (3 podmioty) oraz prowadzące miejsca odpoczynku zwierząt (2 podmioty) – 2 razy w roku: kontrola półroczna i roczna,
- wszystkie podmioty prowadzące obrót zwierzętami, pośrednictwo w tym obrocie lub skup zwierząt raz w roku (u podmiotów prowadzących działalność bez obiektu) oraz raz na kwartał (u podmiotów prowadzących działalność z obiektem)¹².

Kontrole podmiotów zajmujących się organizowaniem wystaw odbywały się po zgłoszeniu przez organizatora o zamiarze przeprowadzenia wystawy.

(dowód: akta kontroli str. 213-233)

6. W latach 2014-2016 (I półrocze) przeprowadzone zostały wszystkie kontrole okresowe dotyczące dobrostanu zwierząt, które zostały ujęte w planach kontroli przygotowanych przez PLW w rzeźniach oraz u podmiotów prowadzących miejsca gromadzenia zwierząt i miejsca odpoczynku zwierząt, a także u podmiotów prowadzących obrót zwierzętami, pośrednictwo w tym obrocie lub skup zwierząt.

Kontrole podmiotu organizującego wystawy przeprowadzono w grudniu 2014 r. i 2015 r., po zgłoszeniu organizacji wystawy.

U podmiotów prowadzących zarobkowy transport zwierząt lub transport zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej, w latach 2014-2016 I półrocze nie przeprowadzono wszystkich kontroli ujętych w planach kontroli, i tak:

- spośród 19 podmiotów ujętych w rejestrze w 2014 r., w przypadku 3 podmiotów nie przeprowadzono żadnej kontroli, a w przypadku 2 podmiotów (ujętych w rejestrze przez cały 2014 r.) przeprowadzono kontrolę raz w roku,
- spośród 18 podmiotów ujętych w rejestrze w 2015 r., w przypadku 1 podmiotu kontrolę przeprowadzono 1 raz w roku,

¹¹ Instrukcji GIWz.420/AW-62/11 z 07.10.2011 r., GIWz420-31/13 z 28.03.2013 r., GIWz.410/MG-8/11 z 01.12.2011 r., GIWpr-02010-7/2014 z 25.06.2014 r.

¹² W 2014 r. do sierpnia częstotliwość kontroli zwiększona (1 raz na miesiąc) w związku z programem zero tolerancji

- spośród 18 podmiotów ujętych w rejestrze w 2016 r. w I półroczu nie skontrolowano 1 podmiotu.

Wyjaśniając PLW podał, że w latach 2014-2015 nie przeprowadzono kontroli we wszystkich podmiotach ze względu na to, że podmioty te nie prowadziły działalności przez cały rok lub wystąpiły trudności w umówieniu dogodnego dla obu stron terminu kontroli. Kontrola z I półrocza w 2016 r. została przeniesiona do wykonania na drugie półrocze.

(dowód: akta kontroli str. 213-246)

7. W latach 2014-2016 (I półrocze) PLW nie przeprowadzał kontroli doraźnych obejmujących dobrostan zwierząt gospodarskich w transporcie i uboju w związku z rozpatrzeniem skarg lub wniosków oraz na polecenie GLW lub WLW.

(dowód: akta kontroli str. 234-246)

8-9. W trakcie kontroli prowadzonych przez PLW w latach 2014-2016 (I półrocze), u przedsiębiorców zajmujących się transportem i ubojem zwierząt gospodarskich nie stwierdzono nieprawidłowości dotyczących dobrostanu zwierząt.

Prowadzenie czynności kontrolnych u ww. podmiotów dokumentowano protokołem kontroli (lista kontrolna SPIWET). Analiza protokołów z kontroli przeprowadzonych w latach 2014-2016 (I półrocze) wśród podmiotów zajmujących się transportem i ubojem zwierząt gospodarskich, wykazała, że w protokołach tych – stosownie do postanowień zawartych w art. 19d ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o *Inspekcji Weterynaryjnej*¹³ (zwanej dalej ustawą IW) – ujmowano przedmiot kontroli, dane podmiotu kontrolowanego, imię, nazwisko i stanowisko osoby przeprowadzającej kontrolę, datę kontroli, stan faktyczny stwierdzony w trakcie kontroli, w tym zakres ustalonych nieprawidłowości, właściwe pouczenia oraz datę i podpisy kontrolującego i kierownika podmiotu kontrolowanego. Na podstawie analizowanych protokołów stwierdzono, iż kontrolą objęte były zagadnienia dotyczące ochrony zwierząt, w tym również sposobu postępowania ze zwierzętami, w trakcie transportu oraz uboju.

(dowód: akta kontroli str. 213-233, 247-365)

Prawidłowość stosowania procedur kontrolnych przez Inspektorat ustalono na podstawie oględzin czynności kontrolnych wykonywanych przez lekarzy weterynarii – pracowników Inspektoratu w dwóch rzeźniach¹⁴. Oględziny przeprowadzone w rzeźniach wykazały, że pracownicy Inspektoratu przeprowadzili kontrolę zgodnie z wytycznymi w tym zakresie określonymi w Instrukcji GIW.¹⁵ W trakcie kontroli pracownicy Inspektoratu sprawdzali m. innymi warunki transportu i rozładunku zwierząt, stan zwierząt, miejsca rozładunku, ciągów komunikacyjnych, pomieszczeń i warunków przetrzymywania zwierząt, sposób postępowania ze zwierzętami w trakcie rozładunku, przemieszczania, ogłuszania, podwieszania, uboju i wykrwawiania zwierząt. Ponadto kontrolą została objęta dokumentacja w zakresie przyjętych i stosowanych procedur operacyjnych w rzeźniach oraz dokumentacja związana z kwalifikacjami pracowników ds. dobrostanu zwierząt.

W przypadku rzeźni, w której dokonywano uboju rytualnego pracownicy Inspektoratu przeprowadzali dodatkowo kontrolę dokumentacji potwierdzającej spełnianie przez zakład wymogów takiego uboju, opracowanych i stosowanych procedur obejmujących warunki uśmiercania zwierząt w Systemie Halal, uprawnień osoby

¹³ Dz. U. z 2016 r., poz. 1077 j. t.

¹⁴ Oględziny przeprowadzono w dniu 3 listopada 2016 r. w Zakładzie Mięsnym „Nowy Maxpol” w Brzeźnicy, gdzie dokonano rozładunku i uboju zwierząt gospodarskich oraz w dniu 22 listopada 2016 r. w Zakładzie Przetwórstwa Mięsnego „Zaczyk” Zaczyk Jacek gdzie dokonano rozładunku i uboju zwierząt gospodarskich, w tym również uboju rytualnego

¹⁵ Nr GIWz.420-31/13 z dnia 28 marca 2013 r.

dokonującej uboju rytualnego. Ponadto przy prowadzonym uboju rytualnym kontrolowano stanowisko i jego wyposażenie do uboju zwierząt (umywalka, sterylizator, noże, ostrze do noży), postępowanie osoby dokonującej uboju w Systemie Halal (kontrola stanu ostrości narzędzia do cięcia, mycie noża pod bieżącą wodą, ostrzenie i wkładanie do sterylizatora po każdej sztuce bydła, mycie pomieszczenia do uboju po każdej sztuce bydła). Kontrolą objęto również unieruchamianie zwierząt, sposób przeprowadzenia cięcia, sposób wykrawiania i ocenę oznak czy zwierzę jest martwe przed dokonaniem dalszych czynności (podwieszanie). Oględziny uboju rytualnego w Systemie Halal wykazały, że uboju tego dokonywała osoba posiadająca zaświadczenie¹⁶ z dnia 23 grudnia 2014 r. o ukończeniu kursu „Humanitarny ubój zwierząt” skierowanego do osób ubiegających się o uzyskanie kwalifikacji do zawodowego uboju zwierząt lub uboju zwierząt na potrzeby własne zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi¹⁷ oraz w oparciu o rozporządzenie Rady (WE)¹⁸. Nie odnotowano w trakcie oględzin, aby obchodzenie się ze zwierzętami podczas uboju rytualnego powodowało dodatkowe rany, ból, cierpienie.

Inspektorat posiadał informacje o ilości produktów pozyskanych i sprzedanych w ramach uboju w Systemie Halal, i tak: w 2015 r.¹⁹ wyprodukowano 68,6 t produktów Halal i sprzedano 14,9 t do Wielkiej Brytanii oraz 32,6 t do Francji, a w I połowie 2016 r. wyprodukowano 811,9 t i sprzedano 608,1 t do Francji, 91,9 t do Wielkiej Brytanii, 1,3 t do Włoch oraz 53,6 t sprzedano w Polsce.

(dowód: akta kontroli str. 366-449)

10. W okresie objętym kontrolą PLW nie kierował zawiadomień do organów ścigania obejmujących nieprawidłowości w trakcie transportu i uboju zwierząt gospodarskich.

(dowód: akta kontroli str. 194-205, 450)

11. W Inspektoracie sporządzono za lata 2014 i 2015 sprawozdania z działalności i stanu sanitarnego obiektów, w których produkowane były produkty pochodzenia zwierzęcego – RRW-5 oraz z realizacji zadań w zakresie nadzoru weterynaryjnego, organizacji i stanu kadr Inspekcji Weterynaryjnej – RRW-3.

Dane ujęte w sprawozdaniach:

- RRW-5 odnośnie zapisów dotyczących liczby nadzorowanych i skontrolowanych zakładów zatwierdzonych oraz zakładów produkujących na rynek krajowy, w których funkcjonowały działy prowadzące ubój zwierząt gospodarskich kopytnych, oraz ubój drobiu lub zajęczaków, za lata 2014-2015,

- RRW-3 odnośnie liczby podmiotów i liczby kontroli w tych podmiotach, ujętych w pozycjach: obrót zwierzętami, pośrednictwo w obrocie lub skup zwierząt; miejsca gromadzenia zwierząt; targi, wystawy, pokazy, konkursy; miejsca odpoczynku (punkty kontroli), za lata 2014-2015 oraz w pozycji zarobkowy przewóz zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej (ogólna liczba zatwierdzonych przewoźników) za 2015 r.,

były zgodne ze stanem faktycznym i odpowiadały liczbie zakładów ujętych w rejestrach i wykazach prowadzonych przez PLW oraz liczbie przeprowadzonych kontroli w tych zakładach.

(dowód: akta kontroli str. 213-233, 451-468)

¹⁶ Wydane na podstawie §18 ust.2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 stycznia 2012 r. w sprawie kształcenia ustawicznego w formach pozaszkolnych (D. U. poz. 186)

¹⁷ Rozporządzenie z dnia 9 września 2004 r. w sprawie kwalifikacji osób uprawnionych do zawodowego uboju oraz warunków i metod uboju i uśmiercania zwierząt (Dz. U. z 2004 r. Nr 205, poz. 2102)

¹⁸ Rozporządzenie Rady (WE) nr 1099/2009 z dnia 24 września 2009 r. w sprawie ochrony zwierząt w czasie ich uśmiercania

¹⁹ Zakład uzyskał zatwierdzenie do prowadzenia uboju rytualnego w dniu 29 października 2015 r.

12. Inspektorat realizując zadania dotyczące organizacji i prowadzenia wspólnych przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu oraz zwalczaniu naruszeń prawa pomiędzy służbami Inspekcji Weterynaryjnej, a Inspekcji Transportu Drogowego określone w porozumieniu²⁰:

- zrealizował wspólną kontrolę środka transportowego na odległość do 65 km w dniu 30 sierpnia 2016 r. (nieprawidłowości nie stwierdzono),
- uczestniczył we wspólnym szkoleniu w dniu 26 października 2015 r. w temacie „Ochrona zwierząt podczas transportu drogowego”,
- przekazywał służbom Inspekcji Transportu Drogowego materiały informacyjne zawierające ogólne wymagania dla przeprowadzania kontroli transportu drogowego, wzory dokumentów towarzyszących transportowi zwierząt, wzory kolczyków identyfikujących zwierzęta, dokumentów identyfikacyjnych,
- przekazywał co roku GLW raporty z kontroli środków transportu przeznaczonych do przewozu zwierząt.

Wyjaśniając PLW podał, że *...Nie stwierdzono w okresie obejmującym kontrolę żadnych poważnych i istotnych naruszeń w zakresie bezpieczeństwa w transporcie drogowym zarówno w obrocie krajowym jak i międzynarodowym na terenie powiatu dębickiego.*

(dowód: akta kontroli str. 194-205, 469-492)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Prowadząc w Inspektoracie sprawy z zakresu wydawania zezwoleń dla przewoźników oraz sprawy związane z wpisaniem podmiotów do rejestrów prowadzonych przez PLW, w poszczególnych dokumentacjach nie zakładano metryk spraw, do czego zobowiązywał przepis art. 66a ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*²¹.

Wyjaśniając PLW podał, że *nie prowadzono metryk spraw ze względu na przeoczenie przepisu w tym zakresie.*

(dowód: akta kontroli str. 66-100, 234-237)

2. PLW nie wydał decyzji, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 oraz art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt dla 3 podmiotów, które zostały wpisane – na podstawie art. 11 ww. ustawy – do rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną polegającą na transporcie zwierząt. Takie działanie było niezgodne również z zapisami Instrukcji GIW z 2011 r.

Wyjaśniając PLW podał, że *w związku z tym, że przygotowane przez pracownika i przedstawione do PLW do zatwierdzenia dokumenty dotyczące tych podmiotów zawierały błędy proceduralne i zostały przygotowane niedbale, ich zatwierdzenie nastąpiło nieprawidłowo.*

(dowód: akta kontroli str. 66-100, 194-201)

3. PLW wydał dla 3 podmiotów zezwolenia dla przewoźnika, pomimo, że wnioski złożone przez te podmioty były niekompletne – brak było dokumentów potwierdzających spełnianie wymagań określonych w art. 10 ust. 1 pkt b, c

²⁰ Porozumienie zawarte 16 października 2007 r. pomiędzy Głównym Lekarzem Weterynarii, a Głównym Inspektorem Transportu Drogowego

²¹ Dz. U. z 2016 r. poz. 23 ze zm.

Rozporządzenia Rady²². Jeden wniosek nie został podpisany przez wnioskodawcę, 2 wnioski nie zawierały załączników wskazanych we wniosku zawierających informacje nt. naruszeń w zakresie ochrony zwierząt, 3 wnioski nie zawierały załączników wskazanych we wniosku zawierających dokumenty w zakresie personelu, wyposażenia i procedur umożliwiających przestrzeganie rozporządzenia.

Wyjaśniając PLW podał, że *wnioskodawcy złożyli stosowne wnioski, jednakże osoba, która zajmowała się załatwieniem sprawy przejęła je od niedawna i nie miała jeszcze doświadczenia. Nie zgromadziła wszystkich niezbędnych dokumentów, chociaż je widziała, ale ich nie dołączyła.*

(dowód: akta kontroli str. 66-100, 234-237)

4. PLW w zezwoleniach dla przewoźnika, wydanych dla 3 podmiotów w 2014 r., nadał nr niezgodny z wytycznymi określonymi w Instrukcji GIW z 2011 r., tj. nr, który nie posiadał kodu PL poprzedzającego ten nr.

Wyjaśniając PLW podał, że *...nadane numery nie były poprzedzone kodem ISO Rzeczypospolitej Polskiej – PL z powodu błędu pracownika.*

(dowód: akta kontroli str. 66-100, 194-201)

5. Rejestr podmiotów prowadzących zarobkowy przewóz zwierząt lub przewóz zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej prowadzono nierzetelnie. Dane ujęte w tym rejestrze w przypadku 5 podmiotów dotyczące nazwy lub adresu podmiotu były nieaktualne (podmioty dokonały tych zmian przed 2014 r.). W rejestrze tym nie odnotowano również miejsca prowadzenia działalności, a daty wpisu do rejestru podmiotów wprowadzono dopiero w trakcie trwania kontroli NIK.

W przypadku rejestru dotyczącego podmiotów prowadzących miejsca gromadzenia zwierząt, u 2 podmiotów nie podano miejsca prowadzenia działalności. Powyższe działania były niezgodne z art. 11 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt i w rozporządzeniach w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną wydanych na podstawie art. 11 ust. 4 tej ustawy.

Wyjaśniając PLW podał, że *w rejestrze brak było dat rozpoczęcia działalności i miejsc prowadzenia działalności, ze względu na przeoczenie. Dane w tym zakresie po uwagach kontrolującego uzupełniono.*

(dowód: akta kontroli str. 6-41, 234-246, 493)

6. Stwierdzono, że pomimo obowiązku wynikającego z art. 11 ust. 3 ustawy o ochronie zdrowia zwierząt, PLW nie informował GLW o zmianach stanu faktycznego lub prawnego dotyczącego 5 podmiotów prowadzących zarobkowy przewóz zwierząt lub przewóz zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej. Powyższe zmiany wprowadzono przez rokiem 2014. Rozbieżności w tym zakresie stwierdzono w trakcie kontroli NIK.

Wyjaśniając PLW podał, że *nie zwrócono uwagi na rozbieżność nazw podmiotów, może to wynikać z błędu osoby wcześniej prowadzącej rejestr. Nazwy zostały zmienione na poprawne.*

(dowód: akta kontroli str. 6-28, 234-246, 493)

7. Stwierdzono, że w protokołach kontroli dotyczących miejsc gromadzenia zwierząt oraz miejsc odpoczynku zwierząt, sporządzonych w latach 2014-2016 (I półrocze), mimo obowiązku wynikającego z art. 19d ust. 1 pkt 2 ustawy IW, nie odnotowano

²² WE nr 1/2005 z dnia 22 grudnia 2004 r. w sprawie ochrony zwierząt podczas transportu i związanych z tym działań oraz zmieniające dyrektywy 64/432/EWG i 93/119/WE oraz rozporządzenie (WE) nr 1255/97 (Dz. Urz. UE L 3 z 5 stycznia 2005 r.)

numeru i daty wystawienia upoważnienia do przeprowadzenia kontroli. Kontrole te przeprowadzone były przez lek. wet. T. Larysz.

Wyjaśniając PLW podał, że *lek. wet. Pan T. Larysz posiada upoważnienia wymagane do kontroli miejsc gromadzenia zwierząt i punktów kontroli/miejsc odpoczynku zwierząt (kopie upoważnień w załączeniu). Nr tych upoważnień nie umieszczono w protokołach przez nieuwagę.*

(dowód: akta kontroli str. 234-246, 340-360, 365)

8. W protokołach kontroli sporządzanych w latach 2014-2016 (I półrocze) dotyczących miejsc gromadzenia zwierząt, miejsc odpoczynku zwierząt, dobrostanu zwierząt, obrotu zwierzętami lub pośrednictwa w tym obrocie, dane dotyczące podstaw prawnych, na podstawie, których przeprowadzano kontrole tj. ustawa o ochronie zwierząt, ustawa o ochronie zdrowia zwierząt oraz zwalczaniu chorób zakaźnych zwierząt, ustawa o Inspekcji Weterynaryjnej, zawierały nieaktualne dane promulgacyjne. Na podstawie takich zapisów nie można było stwierdzić, czy kontrole prowadzono w oparciu o aktualne przepisy prawne obowiązujące na dzień przeprowadzania kontroli.

Wyjaśniając PLW podał, że *wzór protokołów kontroli podmiotów prowadzących działalność z zakresu obrotu zwierzętami lub pośrednictwa w obrocie jest tylko dostępny w formacie pdf ze strony GIW. W latach 2014-2015 nie dokonywano zmiany, gdyż brak jest wzoru w wersji edytowanej. Metryki dokumentów ostatecznie zmieniono ręcznie w 2016 r.*

(dowód: akta kontroli str. 234-246, 247-365)

9. Dane ujęte w sprawozdaniu RRW-3 za 2014 r. dotyczące liczby podmiotów²³ prowadzących zarobkowy przewóz zwierząt wykonywany w związku z prowadzeniem innej działalności gospodarczej (ogólna liczba zatwierdzonych przewoźników) oraz liczby kontroli przeprowadzonych u tych podmiotów wprowadzono niezetelnie. W kolumnie 1 sprawozdania wskazano 15 takich podmiotów, pomimo, że w ciągu całego roku w rejestrze prowadzonym przez PLW ujęto 16 podmiotów (1 z nich w ciągu roku zakończył działalność). Liczba skontrolowanych podmiotów stanowiła 15, a w sprawozdaniu wykazano 14 podmiotów. Łączna liczba kontroli wykazanych w sprawozdaniu – 32 nie odpowiadała faktycznej liczbie kontroli przeprowadzonych – 28.

Wyjaśniając PLW podał, że *w sprawozdaniu RRW-3 za 2014 r. dokonano korekty, gdyż w pierwszej wersji do podmiotów wliczono także podmioty, które nie posiadały zezwolenia (transport do 65 km). W korekcie nie uwzględniono jednak zmiany liczby przeprowadzonych kontroli. Rozbieżność wynika z faktu, iż kontrole dotyczące przewoźnika z zezwoleniem powyżej 8 godzin ujęto w rubryce „środki transportu zatwierdzone do transportu powyżej 8 godzin.”*

(dowód: akta kontroli str. 234-246, 459-468)

Ocena cząstkowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie pomimo stwierdzonych nieprawidłowości działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

²³ Dane wskazano łącznie z 1 podmiotem zajmującym się transportem zwierząt innych niż gospodarskie

2. Działania organów Inspekcji Weterynaryjnej podejmowane w związku z informacjami o nieprawidłowościach

Opis stanu faktycznego

1. W okresie objętym kontrolą do Inspektoratu nie wpływały skargi, wnioski lub petycje dotyczące dobrostanu zwierząt gospodarskich w transporcie lub uboju.

(dowód: akta kontroli str. 494-495)

2. W okresie objętym kontrolą w ramach współpracy, o której mowa w art. 3 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt²⁴ w zakresie ochrony zdrowia zwierząt gospodarskich, PLW współpracował z właściwymi samorządami, lekarzami weterynarii oraz organizacjami społecznymi, których celem była ochrona zwierząt. W ramach tej współpracy przeprowadzane były wspólne kontrole doraźne, zwłaszcza w miejscach, gdzie podejrzewano niewłaściwe obchodzenie się ze zwierzętami, podejmowano decyzje o dalszym losie zwierząt. Współpraca ta nie obejmowała zagadnień dotyczących dobrostanu zwierząt w czasie ich transportu i podczas uboju.

Wyjaśniając PLW podał, że nie prowadzono współpracy w zakresie nieprawidłowości dobrostanu zwierząt gospodarskich w transporcie i uboju zwierząt, bowiem takich nieprawidłowości nie stwierdzono. Nie stwierdzono również w omawianym okresie żadnych naruszeń prawa i etyki lekarsko-weterynaryjnej przez lekarza wet. będącego członkiem Izby/samorządu lekarsko-weterynaryjnego w zakresie dobrostanu zwierząt gospodarskich w transporcie i uboju. Nie było więc w tym zakresie współpracy z samorządem lekarsko-weterynaryjnym tj. Podkarpacką Izbą Lekarsko-Weterynaryjną i jej Rzecznikiem Odpowiedzialności Zawodowej.

(dowód: akta kontroli str. 194-205, 496-562)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działalność kontrolowanej jednostki w badanym zakresie.

IV. Uwagi i wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli²⁵, wnosi o:

1. Zakładanie metryczek, o których mowa w art. 66a Kpa, przy prowadzeniu spraw z zakresu wydawania zezwoleń dla przewoźników oraz spraw związanych z wpisaniem podmiotów do rejestrów prowadzonych przez PLW.
2. Wydawanie decyzji dla podmiotów spełniających wymagania weterynaryjne, o których mowa w art. 5 ust. 1 pkt 1 oraz art. 5 ust. 4 pkt 1 ustawy

²⁴ Dz. U. z 2013 r. poz. 856 ze zm.

²⁵ Dz. U. z 2015 r. poz. 1096 oraz z 2016 r. poz. 677

o ochronie zdrowia zwierząt dla podmiotów, przed wpisaniem ich do rejestru na podstawie art. 11 tej ustawy.

3. Wydawanie zezwoleń dla przewoźników na podstawie kompletnych wniosków, po zgromadzeniu całości materiałów dowodowych potwierdzających spełnianie wymagań określonych w art. 10 ust. 1 pkt b, c Rozporządzenia Rady WE nr 1/2005.
4. Nadawanie numerów zezwoleń dla przewoźników stosownie do wytycznych określonych w Instrukcji GIW z 2011 r.
5. Prowadzenie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną zgodnie z art. 11 ustawy *ochronie zdrowia zwierząt* i rozporządzeniem *w sprawie rejestru podmiotów prowadzących działalność nadzorowaną*.
6. Wprowadzanie na bieżąco każdej zmiany stanu faktycznego i prawnego dotyczących podmiotów ujętych w rejestrze PLW i informowanie o tych zmianach GLW stosownie do postanowień określonych w 11 ust. 3 ustawy *o ochronie zdrowia zwierząt*.
7. Zamieszczanie w protokołach kontroli dotyczących miejsc gromadzenia zwierząt oraz miejsc odpoczynku zwierząt, numeru i daty wystawienia upoważnienia do przeprowadzenia kontroli, stosownie do zapisów z art. 19d ust. 1 pkt 2 ustawy *IW*.
8. Ujmowanie w protokołach kontroli aktualnych danych promulgacyjnych i prowadzenie kontroli w oparciu o aktualne przepisy prawne.
9. Rzetelne sporządzanie sprawozdań RRW-3 z realizacji zadań w zakresie nadzoru weterynaryjnego, organizacji i stanu kadr w Inspekcji Weterynaryjnej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

*Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń*

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

*Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania
wniosków*

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 30 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Trzebownik, dnia grudnia 2016 r.

Urszula Dziedzic
Główny specjalista k. p.

.....
Podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
podpis